

LLETRES DELS CONSELLERS DE BARCELONA ALS JURATS DE GIRONA (SEGLES XIV-XV)

EDUARD SIERRA VALENTÍ

L'Arxiu Històric de la ciutat de Barcelona (AHCBC) es forma entorn de la personalitat de l'escrivà del Consell barceloní, anomenat també *escrivà major* per tal de distingir-lo dels altres escrivans de la corporació, i era una figura clau de l'administració municipal. Era el notari encarregat de l'oficina o "secretaria" municipal i d'aixecar acta, donant fe de les deliberacions del Consell de Cent, i equivalia al que, a Girona, era generalment anomenat "notari de la ciutat". I així com els notaris gironins, sobretot a partir del notari (i *fratricello* de cor) Guillem Desquer, tenien la seva escrivania al convent de framenors del Mercadal, els escrivans majors barcelonins la van instal·lar inicialment al convent dominicà de Santa Caterina, al barri de Sant Pere¹.

L'*escrivà major* va ser un dels primers càrrecs d'*oficial* (de "funcionari municipal", diríem avui) creats pel municipi o "universitat" barcelonina. En un primer període (i en aquest punt també l'evolució de Girona és paral·lela a la de Barcelona) els consellers i els jurats devien utilitzar els escrivans de les cúries del veguer i del batlle per a les funcions de secretaria, però ben

¹ Més de mig segle més tard, una disputa amb els frares dominics va fer que els consellers traslladessin l'escrivania major i el local de reunions al convent de Sant Francesc, i finalment construïssin la Casa de la Ciutat, a final del segle XIV. A Girona, el primer notari de la ciutat documentat és Pere Massanet, que ocupa aquest càrrec des d'una data indeterminada fins al 1328 o 1329. Sembla que els seus interessos mercantils van determinar la seva renúncia a la notaria de la ciutat, on el va succeir Guillem Desquer, que ocupà el càrrec des del 1329 al 1339 i que va ser l'organitzador de l'escrivania municipal i el qui la va instal·lar al convent de framenors, on ell mateix havia desitjat professar. Les seves simpaties pels fraticels i una inoportuna correspondència amb un frare resident a Mallorca li valgueren un procés "per beguinatge" i la presó episcopal, d'on sortí sota fiança dels jurats per tal de fer-se càrrec de la notaria de la ciutat. Després de 1339 el substituï Ramon Bruguera.

aviat devien sentir la necessitat de disposar d'un escrivà propi². L'escrivà major barceloní dirigia una oficina o secretaria bastant diversificada. A més de l'escrivà major i el seu ajudant, hi treballaven un primer escrivà i un segon escrivà, a més d'un *escrivà de registre*, tots ells jurats³. Com a secretari del Consell de Cent, l'escrivà major era el responsable de la redacció dels llibres d'actes i de la documentació relacionada amb l'elecció de càrrecs representatius i el nomenament dels oficials o funcionaris municipals. Així l'*opus magnum* que els escrivans majors ens han deixat és el *Llibre del Consell*⁴ paral·lel al *Manual d'Acords* gironí, tots dos prou coneguts. Una altra de les responsabilitats de l'escrivania major era ocupar-se de la correspondència rebuda pel Consell i de l'elaboració de la correspondència tramesa. Aquesta funció, menys explorada, tenia a Girona un registre documental únic⁵, però estava molt més diversificada a Barcelona, on ha donat origen a les llargues sèries d'*Esborranyans de lletres* (1.C-I), de *Lletres closes* (1.B-VI) i de *Lletres patents* (1.B-VIII, a partir del 1433), a més de les col·leccions de lletres rebudes⁶.

Les lletres vertebraven i trametien en aquell temps l'acció administrativa, rectora i comunicadora de les entitats polítiques o mercantils. Reis, bisbes,

² Vegeu el magistral resum de Sebastià Riera i Viader: *Les fonts municipals del període 1249-1714. Guia d'investigació*. (Ajuntament de Barcelona: extret de *Quaderns d'Història*, 4, 2001). Aquesta *Guia* assenyalava el *Cartulari dels Consellers* (1269) esmentat per J.M. Font Rius, on s'inscrivien els privilegis rebuts pels barcelonins en matèria d'exempció de lleudes, i que recorda el primer volum de registre de cartes de franquesa (*carte franchitatis*) atorgades pels jurats de Girona i enregistrades a partir de 1323 (Arxiu Municipal de Girona, Documentació diversa, VIII.5, lligall 1: 1323-29). Riera creu que és probable que el 1296 ja existís a Barcelona un esbós d'escrivania municipal, basant-se en el vol. I de la *Història de Barcelona* dirigida per Duran i Sempere (p. 293). A Girona, l'esmentat volum documenta un armari al convent de framenors, on els jurats desaven els privilegis reials i les cartes de franquesa, ubicat en una cambra prop del claustre, on el notari de la ciutat registrava els pergamins que anava lliurant. El nomenament de Guillem Desquer com a notari de la ciutat (1329) consolidarà definitivament el sistema de registres de l'escrivania notarial gironina (AMGi, 1.1.2.1, actualment UI 9500).

³ Riera, op. cit., pp. 2-3.

⁴ AHCb: el *Llibre del Consell* (1.B-I) té 29 vols. entre 1301 i 1433, i es considera el document bàsic del municipi barceloní. Es va diversificant, primer amb un *Registre d'ordinacions* (1.B-IV: 44 vols., 1359-1714), després amb el *Registre de deliberacions* (1.B-II: 223 vols., 1433-1714) i més endavant amb les *Deliberacions de guerra* (1.B-III: 5 vols., segles XVI i XVII).

⁵ AMGi, Doc. Div., VIII.5, lligall 1 (1323-29); *Ordinacions dels Jurats*, 1.1.2.1, UI 9500 etc. a partir del 1330).

⁶ AHCb, *Lletres reials ordinàries* (1.B-IX) i *Lletres comunes ordinàries* (1.B-X).

regidors municipals i mercaders, tots depenien de les lletres per tal de fer arribar decisions, peticions o comunicacions. Les “universitats” o municipis també en depenien, i d'aquí la seva importància a efectes de valorar-ne l'acció. Les comunicacions entre municipis ens descobreixen una trama de relacions, tant de solidaritat com de rivalitat, que serà molt interessant explorar. Les lletres de Barcelona a Girona són abundants, i comencem aquí amb un fragment de les *lletres closes*, deixant per a més endavant altres sèries i seccions temporals. El treball invers, les lletres de Girona a Barcelona es pot examinar a través dels *Registres documentals dels jurats de Girona*, ja encetats, i que s'aniran publicant pròximament.

ELS PRIMERS VOLUMS

Els registres de correspondència autenticats per l'escrivà major i anomenats “de lletres closes” per tal de distingir-les de les “lletres patents” i dels “esborranys”, comencen a Barcelona l'any 1381. Els esborranys no autenticats es conserven des de vuitanta anys abans, mentre que les “patents”, de caràcter circular i normatiu, es constitueixen més endavant (1433). Totes aquestes sèries arribaran fins al començament del segle XVIII, i seran reorganitzades amb l'arribada dels Borbons⁷. A Girona els registres documentals s'inicien el 1323 i, com dèiem, serà el notari de la ciutat Guillem Desquer (1329-39) qui els sistematitzarà, sense, però, especialitzar-los tant com a Barcelona.

El segle XIV queda recollit en els dos primers volums de les “lletres closes” (1B.VI-1 i 2), que contenen poca correspondència amb Girona. En consignem una sola lletra, que reflecteix el problema, típicament medieval, de la imposició dels clergues. Aquests tenien àmplies exempcions fiscals que perjudicaven els recursos financers dels municipis, tenint en compte sobretot la gran abundància de *clerici coniugati* entre la menestralia de les ciutats, perquè bastava haver rebut ordres menors (acòlit, ostiari, lector, sots-díaca) per ésser considerat clergue, pertànyer al fur eclesiàstic i fins i tot tenir dret a portar la tonsura, llavors apreciada com a signe de dignitat,

⁷ Els 115 volums de “lletres closes” arriben al 1713, les 18 caixes d'esborranys al 1714 i les “lletres patents” al 1718.

encara que s'estigués casat, perquè les ordes dites “menors” no obligaven al celibat. Molts artesans eren *clerici coniugati* perquè havien estat ordenats escolans (llavors organitzats en escolanies parroquials, que venien a ser com un col·legi, on s'impartia instrucció i que eren molt apreciades en aquells temps que desconeixien l'escola pública) i fins i tot lluien de vegades tonsura i hàbit, que certificaven un caràcter de persona instruïda i garantien privilegis fiscals i processals (amb gran perjudici, per cert, de la recaptació municipal).

Està clar que, en aquest cas, els jurats de Girona no s'atreuen a actuar pel seu compte, sense informar-se del que feien els consellers barcelonins, car l'Església era el gran poder del moment, sobretot en una ciutat presidida per un bisbe poderós, i demanen quin procediment cal seguir als consellers de Barcelona, sempre considerats com a model d'actuació municipal a tota la Corona d'Aragó. La principal preocupació seva són els *clerici coniugati*, sobre els quals els barcelonins aporten bons consells: *Al fet dels scolans e simples coronats (qui no han però ordes) vos dehim que de tot ço que despenen en pa o vi, paguen imposició axí com los altres lechs indiferentment, car en altra manera tots o la major part se entendrien alegar de títol de corona o de scolania, en gran frau e disminució de la dita imposició si donchs los dits senyors o coronats no stan en cases de clergues de la ciutat de Barchelona sobre la culleta o levament de la imposició desús dita* (1B.VI-1, fol. 59 recto: 22 maig 1382)⁸.

EL SEGLE XV

Les “lletres closes” registren la correspondència dels consellers als jurats i altres autoritats gironines durant el segle XV en 34 grans volums (1B.VI-3 al 36) que comencen, en el volum tercer, amb una nota de l'escrivà major en el primer full⁹. Encara que els jurats van ser els principals destinataris de llurs lletres, n'hi ha també d'adreçades al bisbe, al capítol o al veguer. Amb les autoritats eclesiàstiques hi havia el problema de la sobirania de la ciutat de Barcelona sobre el comtat d'Empúries, que n'era “batllia” en

⁸ Vegeu-ne el text complet a l'Apèndix documental.

⁹ “Registre de les lletres comunes, atorgades per los honorables consellers de Barchelona, començat per mi Gabriel Canyelles, notari e scrivà del honorable Conçell de la dita ciutat, après la elecció novellament de mi feta de scrivà del dit Conçell; lo qual Registre se és fet per ordinació dels honorables consellers de jús scrits, los quals de açò foren principals inventors, ço és: los honorables en Johan Buçot, Balthasar de Gualbes, G. de Vallseca, Miquel de Muntjuhic, Ffrancesch Lobet” (1B.VI-3, fol. 1 recto).

el segle XV, cosa que donava lloc a problemes de competència amb les diverses autoritats eclesiàstiques que també tenien diferents títols de sobirania en aquell comtat, especialment quan s'hi barrejaven els problemes de subministre de blat, contínuament presents en l'època¹⁰. Per cert, que la "batllia" d'Empúries va portar altres problemes als consellers barcelonins, i les lletres closes registren sovint processos i altres conflictes amb algunes autoritats, com l'oficialat o cúria del veguer de Girona¹¹ i amb els mateixos jurats, als qui envien sovint ambaixades per tal de posar-se d'acord sobre diverses qüestions¹². La guerra civil catalana, que esclatà a partir del 1462,

¹⁰ Per exemple, l'11 març de 1433, els consellers escriuen "*als molt honorables e de gran saviesa senyors lo capitol de la esgleya de Gerona*" en resposta a una lletra seva del 4 març anterior reclamant el dret a treure blat del comtat, "*continent en acabament que com lo pabordre comunament apellat de Castelló d'Empúries en la esgleya de Gerona, per donar compliment en les vostres porcions canòniques, havie feta venda del seu gra a un mercader, qui aquell devia navegar a son voler llà hon li plagués. E com lo nostre procurador general, per rahó de una crida ab gran pena feta en la vila de Castelló, no ha volgut donar loch que'l dit gra pogués exir del dit comtat ab beneplàcic del dit pabordre e del comprador de aquell, per ço, pregants a nosaltres volguéssim escriure al dit nostre procurador e a tots altres ministres e oficials nostres que, servants vostres privilegis atorgats per los comtes passats, dels quals nos havets tramesa còpia en paper, permeten que el dit mercader françament e quitia puixe traure e recullir lo dit gra e portar-lo llà hon li plaurà, cominants en altra manera en certa forma segons en la dita vostra letra és largament contengut...*" Els consellers donen permís de treure el gra, a condició que no sigui necessari a Castelló: "*e hon la dita vila no haurà mester lo gra dessus dit, vendrem acordats de satisfer a vostre voler sobre les dites coses per vosaltres ab vostra letra demanades: perquè, notificants-vos la deliberació dessus dita, vos pregam, axí afectuosament com podem, que us plàcie contentar-vos de aquella...*" (1B.VI-3, fol. 1rv).

¹¹ Vegeu la lletra dels consellers del 26 d'abril de 1433 (1B.VI-3, fol. 20r): *Al molt honorable e molt savi mossèn lo vicari e veus-portant de oficial de Gerona*, que al·ludeix a una "causa" o procés per raó del qual el procurador dels consellers ha estat amonestat "*que no s'entremetessen de la causa o qüestió la qual és entre n'Anthoni Rocha de la dita vila, de una part, e lo dit Jacme Ferrer...*" I el 14 d'octubre de 1434 (1B.VI-3, fol. 149v) escriuen un altre cop a l'oficial, sobre un altre problema en què es veuen implicats: "*vos pregam, ab tanta afecció com podem, que no emberguets ne torbets en alguna manera lo procés de exequió del dit procurador general, ans vos ne abtingats del tot e de totes cominacions per vós fetes e faedores: e jassie procesque de dret, vos ho grahirem molt...*"

¹² Vegeu la lletra dels consellers als jurats del 10 de maig de 1434 (1B.VI-3, fol. 103v): *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Al honrat en Galceran Carbó, procurador general del comtat d'Empúries anant-se'n a la vila de Castelló de Empúries per usar de la sua procurarie, havem donat càrrech de comunicar ab vostres savieses de e sobre lo fet dels creedores de la dita vila. Per ço us pregam, axí afectuosament com podem, que al dit honrat procurador sobre les dites coses vullats donar plena fe e creença, axí com si nosaltres personalment vos ho dèyem. E tengue-us la Santa Trinitat en sa guarda, rescrivint-nos fiablement de tot ço que puxam fer per vostres plers e honors...*"

les conseqüències de la qual arriben fins al regnat de Ferran II, hi tenen algun ressò, per bé que sorprenentment escàs. En canvi, és perfectament visible l'augment d'autoritat i prestigi reial que porta l'arribada al tron de Ferran el Catòlic l'any 1479, ja rei de Castella i aviat victoriós conqueridor de Granada i Nàpols, malgrat l'atemptat que també reflecteixen les lletres.

Oferim a continuació una àmplia selecció de les lletres adreçades pels consellers de Barcelona als jurats de Girona, transcrites a partir dels 35 primers volums del registre de *Lletres Closes* de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. Com ja queda dit, ometem les adreçades al bisbe, al capítol o a altres autoritats, amb l'excepció d'una lletra adreçada al "capità reial" de Girona, que segurament va passar també per les mans dels jurats, recomanant un mercader barceloní exiliat al dit capità reial, Bernat Margarit (30 abril 1473: 1B.VI-26, fol.12r). El text és prou significatiu per justificar una excepció. Hem optat per oferir el text íntegre, amb tota la faramalla de fórmules retòriques, que contribueixen a donar una visió completa de la mentalitat baixmedieval.

LLETRES "CLOSES" DELS CONSELLERS (AHCB, 1B.VI: VOLS. 1-35)

1382, maig 22 (1B.VI-1, fol.59r): responent a una consulta sobre la imposició fiscal que cal demanar als clergues. Als molt honrats e molt savis los jurats e prohòmens de la ciutat de Gerona. Senyors: Una lletra havem reebuda sobre alguns perjudicis que per los ecclesiàstichs entenents sien fets a la culleta de les imposicions qui-s leven en la ciutat de Gerona; perquè-ns pregats que-us vullau certificar de la manera qui-s serve en Barchelona sobre les imposicions dels clergues e escolans per ço que-us puxats conformar a la ordinació e pràtica qui-s serve açí. A la qual letra (e a tot ço qui se conté) vos responem, ço és: primerament al fet de la imposició del vi, de la qual los dits clergues volen ésser del tot exempts, que en sta ciutat se serví sobre la dita imposició aytal pràtica e manera, ço és, que del vi, que-ls clergues de lur propi vos e ús e de lurs companyies no paguen ne-ls és demanada imposició; però del vi que venen a les gents se paga imposició, la qual se reeb per mans dels dits clergues: venen lo dit vi ab les mesures communs de la dita ciutat, de la qual és ja abatuda la dita imposició, axí que ells no paguen imposició mas les gents qui compren lo vi e les imposicions reeben aquella per mans dels clergues. Quant al fet

del pa que-ls canonges reeben de lurs rendes e per lur provisió en esta ciutat, vos responem que no-ls ne és feta qüestió alguna, car ells venen o fan vendre com se volen lurs pans de lurs porció o renda, e per semblant pasten o fan pastar pans a lur provisió sens que no-ls és demanada d'aquin imposició. Al fet dels scolans e simples coronats (qui no han però ordes) vos dehim que de tot ço que despenen en pa o vi, paguen imposició axí com los altres lechs indiferentment, car en altra manera tots o la major part se entendrien alegar de títol de corona o de scolania, en gran frau e disminució de la dita imposició si donchs los dits senyors o coronats no stan en cases de clergues de la ciutat de Barchelona sobre la culleta o levament de la imposició desús dita. E si altres coses vos plaen que faciam per vosaltres e us tornen a honor o profit, rescrivits-nos-en françosament. Data en Barchelona, a XXII dies de Maig en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor M^o CCC LXXX dos. Los consellers de la ciutat de Barchelona a vostra plaer e honor apperellats.

1433, agost 7 (1B.VI-3, fols.39v-40r): en defensa d'un mercader barceloní.
Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Recorrent a nosaltres en Ffrancesch Gall, ciutedà de aquesta ciutat, nos ha exposat com en la Quaresma prop pessada (quasi en lo mig) ell stant en la vila de Perpenyà comprà, per rahó e a ops del seu offici, d'en Ramon Boquer de la dita vila // [fol.40r] o ell, migensant alguna quantitat de cuyram o pells de cabrits, per tria dels quals feu portar e feu venir a aquesta ciutat; e après, pagat per ell reyalment e complida tot lo preu de les dites pells, tota la restant quantitat de aquelles li és stada liurada reyalment per lo dit Ramon Boquer. E com ell fahers venir açí les dites pells per .I. traginer e, passant per la vostra ciutat, per los còsols de la mar a instància d'en Dalmau Bosser e d'en Bertan Bosser, ciutedans vostres, les dites pells són stades levades al dit traginer e vers ells aturades, allegants los dits Dalmau e Bertran que ells haurien comprades les dites pells del dit Ramon Boquer. De què som molt meravellats, attenents que a sola asserció lur sien les dites pells levades al dit Francesch Gall qui, ignorant del tot la dita pretesa compra, e no ésser-ne certifficat per lo dit Ramon Boquer; ha les dites pells legitimament, palesa e pública e no amegadament comprades e pagades, e com a comprador legitím e de bona fe les se'n feyt per lo dit traginer portar e passar per mig de vostra ciutat e en vista de tots: e si fraudulosament e en preiudici dels dits vostres ciutedans les hagués comprades, creem nosaltres que ell haguere squivat lo passatge de la dita vostra ciutat. E on fos axí, que-ls dits Dalmau e Bertran haguéssen les dites pells comprades, lo dit Ffrancesch Gall serie pus pocior en les dites pells axí

comprades legítimament e ab bona fe e reyalment pagades, e per ço los dits Dalmau e Bertran haurien e deurien haver recors contra lo dit Ramon Boquer e no contra lo dit nostre ciutedà, qui no ha comprat ne haüda intenció de comprar en preiudici dels dits vostres ciutedans. Per ço, vostres honorables savieses ab la maior affecció que podem pregam que per esguard e contemplació nostra e de aquesta ciutat vos plàcia fer deliurar, restituir e tornar al dit Ffrancesch Gall les pells dessús dites, per ell (segons dit és) legítimament comprades e pagades; e serà cosa en la qual, jassie justa, trobarem singular pler, per lo qual nos retendrets obligats a fer e complir per vostres ciutadans semblants coses e maiors. E tengue-us, molt honorables e molt savis senyors, la Sancta Trinitat en sa guarda, rescrivint-nos fiablement de tot ço que pugam fer per vostres pler e honor. Scrita en Barchelona, a VII de Agost, any M.CCCC.XXXIII. Johan Bussot, conseller. Los consellers de Barchelona, a vostra honor apperellats.

1448, abril 2 (1B.VI-13, fols.88v-89r): demanant el càstig d'uns lladres.

Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Informats som stats que a XVIII de Maig passat, en la Lotia ¹³ de aquesta ciutat, de nit e hora captada, per alguns ladres fou trencada una rexa de ferra e per aquell loch entraren en la dita Lotia e furtaren e portaren-se-n ab si una vànova molt bella qui era d'en Anthoni Padrosa, farrer de aquesta ciutat; los quals ladres (segons se diu) serien vuy preses en aqueixa ciutat de Gerona. E com aquestes coses sien molt perniciosos e comeses ab massa gran audàcia, per ço, molt honorables e molt savis senyors, ab molt gran affecció vos pregam que donets obra ab tot acabament que lo dit Anthoni Padrosa cobra la dita sua vànova e que los dits lades sien ponits en tal forma que a ells sia càstich e a altres eximpli: e açò serà cosa que us grahirem molt. E tengue-us la Santa Trinitat en sa guarda, rescrivint-nos ab gran confiança de quant puscam fer per vostres plaer e honor. Scrita en // [fol.89r] Barchelona, a II d'Abril del any M.CCCC.XXXX.VIII.

1452, abril 3 (1B.VI-16, fols.184v-185r): demanant ajuda per tal d'armar una galera contra els pirates. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Vostres grans savieses no ignoren com molts e diverses corsaris e pirates, axí privats com de nacions estranyes,*

¹³ Lotia: Llotja (edifici on es reuneixen els mercaders).

van per la mar (e specialment per la costa de Cathalunya) prenants e robants fustes, homes, mercaderies e diverses altres béns e aquells s'porten; e noresmenys moros e infels, qui hi prenen e cativen molts, en gran dan e vergonya dels poblats dins lo dit Principat e specialment per la dita costa. E per cessar les dites coses e per obviar a tants sinistres com se'n seguiria si no-y era provehit, attès majorment que som informats que diverses cossaris se preparen a venir en la dita costa en lo present any e deu-se attendre als dans que han reebuts los poblats dins lo dit Principat, qui puien sus cinquanta milia florins. E per aquesta causa, per nosaltres era pensat que per aquesta ciutat fora armada una galea, la qual guardàs la dita costa de cossaris pirates enemichs, moros e infels, axí en offensió com deffensió de aquells, però que, haüda ajuda de les altres ciutats, viles e lochs maritims del dit Principat, car aquest negoci tocha a tots, axí en univerç com en singular. E per aquesta rahó ne havíem comunicat ab lo honorable síndich de aqueixa ciutat per entervenir en la cort de Cathalunya qui pres càrrech de scriure a vostres grans savieses, però fins açí no havem haüda resposta. Per ço, molt honorables e molt savis senyors, ab gran afecció vos pregam que, per tant gran benefici de la cosa pública e per resteuració de la mercaderia qui ja del tot és per terra, vullats fer ajuda rehonable en lo armament de la dita galea: car, pus haïam hona resposta vostra e de les altres // [fol. 185r] ciutats, viles e lochs maritims del dit Principat, decontinent (Déus migencant) entendrem en desempatxar lo armament de la dita galea. E per aquesta causa vos trametem en Johan Martorell, mercader de aquesta ciutat, exhibidor de la present, per saber de vosaltres quina ni qual ajuda farets en lo armament de la dita galea. E plàcie-us que per lo dit Johan Martorell haïam vostra resposta per les dites coses, así que prestament sia entès en lo dit armament segons serà pertinent e degut. E jatsia fahent les dites coses farets ¹⁴ ço que a vosaltres se pertany, però encara ho grahirem molt a vostres honorables savieses, les quals la divinal magestat vulle tenir en sa protecció e guarda. Rescrivits-nos ab gran confiança de quant puscham fer per vostres plaer e honor. Scrita en Barchelona, a III de Abril del any MCCCCLII. Los consellers de Barchelona, a vostre honor apperellats.

1454, gener 19 (1B.VI-18, fol.41v): responent a una demanda d'informació sobre qüestions monetàries. Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Reebuda havem una

¹⁴ Ratllat: "lo degut..."

vostra letra de XIII del present mes de Janer sobre una crida publicade en aqueixa ciutat de Gerona, ab la qual és estat ordonat per part del molt alt senyor lo senyor rey que lo croat de Barchelona sia reebut e donat d'aquí avant a rehó de XVIII diners. E, per tant que siats pus amplament sertificats de algunes circumstàncies circa lo dit material, per clarificació vostra e dels poblats en aqueixa ciutat e bisbat, nos havets tramés lo discret en Bernat Scuder, notari e síndich d'aqueixa ciutat, pregants-nos que li volguéssem donar fe e creença sobre los dits affers, segons que aquestes coses e altres són pus stesament contengudes en la dita vostra letra. A la qual vos responem que nosaltres havem hoyt a ple lo dit vostre síndich de tot ço que ns ha volgut dir e explicar de part vostra sobre les dites coses, e-l havem informat largament de tot ço que-l havem pogut informar sobre los dits affers: lo qual ne porà fer largament relació a vostres honorables savieses, les quals la Santa Trinitat tengua en sa protecció e garde, offerints-nos fer per vosaltres e per aqueixa ciutat totes coses a nosaltres possibles. Scrita en Barchelona, a XVIII de Janer del any MCCCCLIII. Los consellers de Barchelona, a vostre honor apperellats.

1457, juliol 12 (1B.VI-20, fols. 178v-179r): donant notícia d'un atac dels genovesos i avisant-los que defensin la vila de Sant Feliu de Guíxols. Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Diusmenja prop passat, que comptàvem X del present, de matí (a les VI hores) arribaren en aquesta plaia XIII galeas de genovesos e la galeassa de Mirabal, per ells presa. Arribades aquelles, fahèm dues provisions: la una fou que fornim la nau genovescha novament presa de gent, armes e vitualles, e fem alguns preparatoris que volents-la cremar la restauràssem; e semblant provisió fahiem fer a les altres naus e fusts qui eren en aquesta plaia. E fet açò, per servey e honor del senyor rey e benefici dels lochs de la costa delliberàrem armar per invasir les dites galeas la nau d'en Çatorra, dues galeasses d'en Johan Bertran e d'en Berenguer Torà e lo balaner d'en Vilabella, les quals armades e mesos en aquelles mil e sinchcents hòmens passats, ben armades e avituallades. Hu que fou dilluns, a les X hores de matí, de continent que començà lo ambat, les dites fustes ensemps ab les dues galeas armades per aquesta ciutat donàren vela per envestir les dites galeas, les quals no hagueren ànimo de sperar-les, ans decontinent se // [fol. 179r] materen en fuyta, e axí les dites fustes per nosaltres armades los han donada cassa L ó LX milles dins mar, tant quant lo vent los bastà; e, mudant-se lo vent en levants e assats forts, covench a les dites fustes tornar-se'n. E, segons

la informació que d'ells havem haüda, si lo vent se fos tengut en cerci, haguérem presa la galeassa de Mirabal, e preses e o ffondrades algunes de les altres. Com los dits genovesos, vahents-se ja quasi perduts, lençaren en mar alguns leüts e squiffs e caròs de pescadors que havien presos per la costa, e moltes caxes e dardam, a Déu no ha plagut lo temps hi sia stat per poder-los anar darrera, e lo vent qui ha fetes tornar les nostres fustes crehem ha donada ocasió de fer tornar les dites galeas en les mars de Sant Pol, en les quals som avisats per una letra que susara havem rebuda dels jurats de Materó han donada scala devant Sen Pol sis, e les altres qui eren enfora fahien aqueixa via: duptam les dites galeas. Si per vosaltres, senyors, no és provehit de trametre gent a Sant Ffeliu de Guíxols, basteran a cremar la nau de mossèn Thomàs Pujada e fer dan a la dita vila. Pregam-vos per tant, senyors molt honorables, quant més podem, que per servey e honor del senyor rey e deffenció de la vila de Sant Feliu e de la dita nau, sia plasent socòrrer quant poreu de gent la dita vila. E jatsia fahent açò satisffareu al servey e honor del senyor rey e al benefici de la dita vila e a la conservació de la dita nau, la qual conservada basta a ffer gran honor e servey al dit senyor e no poch benefici al públich de aquest Principat, encare ne farets a nosaltres gran complasència, de la qual en son cas e loch nos en recordarem en fer per vosaltres e honor vostre semblants coses e millors, rescrivint-nos tota hora quant puixam fer per honor vostre. Scrita en Barchelona, a XII de Juliol del any MCCCCLVII. Los consellers de Barchelona, a vostra honor apperellats.

1458, setembre 20 (1B.VI-21, fol.1rv): sobre unes flassades empenyorades pel mostassaf. Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: A nosaltres són stats los cònsols del offici dels flassaders de aquesta ciutat, dients-nos com certes vexacions nos serien fetes per lo honorable en Ramon Raset, mostaçaff de aqueixa ciutat de Gerona, lo qual hauria preses e peniorades a'n Ffrancesch March, corredor de la prop dita ciutat, sis flacades de lana blanques, cardades, les quals són d'en Ramon de Linyan, sastre de aquesta ciutat, qui les ha trameses aquí per a vendre, pretenent lo dit mostassaf // [fol. 1v] aquelles no ésser de la sort maior e no tiren lo que tirar deuen. E los dits cònsols affermen lo contrari, ço és: que són de sort maior, bones e mercaderes, e són lo tir que tirar deuen, offerint-se realment provar-ho. E com lo dit mostaçaff açò haie recusat e recuse fer, per tant los dits cònsols, excusant-se'n a nosaltres, entenen a recòrrer d'aquestes coses al molt excellent senyor lo senyor rey, qui per justícia hi vulle provehir.

E nosaltres, los dessús dits, elunyant-los de qüestió e debat, havem mesos en sperança los dits cònsols que ab mira de vostres honorables savieses, de les quals stam en confiança lo dit fet pendrà bona conclusió. Per ço, molt honorables e molt savis senyors, tan affectuosament com podem vos pregam que donets orde ab tot effecte que, donades ydoneas seguretats per los dits flaçaders, aquelles sien portades e jutjades per persones en semblants affers àbils e expertes en aquesta ciutat (en la qual se trobe maior nombre e pus copiòs que en aqueixa ciutat) a fi que-n sia vista e mostrada la veritat e qu-esta haie lo degut, e ço que justament hi pertanyerà. En altra forma, si lo dit mostassaf ho recusave fer, ço que no crehem, covendria als dits cònsols e altres da qui és interès usar d'altres remeys de justícia, e nosaltres com a forçats no poríem fallir a la deffenció de aquella. E tengue-us, senyors molt honorables e molt savis, la Trinitat Sancta en sa protecció e guarda. Scrita en Barchelona, a XX de Setembre del any MCCCCLVIII. Los consellers de Barchelona, a vostra honor apperellats.

1459, abril 26 (1B.VI-21, fol.56r): responent a una consulta sobre la retallada de les atribucions municipals. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Una vostra lletra de XVI del present havem reebuda, a la qual vos responem que-ns dolem molt de la congoixa en la qual dieu sots posats per causa de la prohibició als oficials de aqueixa ciutat, feta per part de la magestat del senyor rey, de no poder guiar ne remetre alguns crims, excessos et cetera, segons en la dita letra és contengut. E és ver que tal prohibició als oficials de aquesta ciutat no és stada feta, car per diverses privilegis per los gloriosos reys passats a la dita ciutat atorguats e per lo dit senyor jurats tals prohibicions no-s deuen ne poden ésser fetes, obstant los dits privilegis; però havem haüt sentiment que per via indirecta als dits oficials de aquesta ciutat seria stada feta de paraula per part del dit senyor semblant inhibició de la dessús dita e per tant, sol per aquesta rehó hi entenem a provehir ab lo senyor rey per tots aquells mitians que-us seran ésser vists fahedors. Per ço, molt honorables e molt savis senyors, vos offerim que tot ço e quant per endreça e bon avenir de aqueixa ciutat e vostra porem fer en les dites coses e altres serem prests e apperellats complir ab tot effecte. E sia la Trinitat Sancta en protecció e guarda de les vostres savieses. Scrita en Barchelona, a XXVI d'Abril del any MCCCCLVIIIº. Los consellers de Barchelona, a vostra honor apperellats.*

1459, agost 15 (1B.VI-21, fol.114r): avisant de l'arribada a Salou del primogènit reial Carles de Viana ¹⁵. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Lo die present, festa de Nostra Dona a XV del corrent mes, havem rebuda una letra dels honorables cònsols de Terragona de 14 del dit, ab la qual nos han avisats com en vigília de Nostra Dona XIII del dit mes són arribades en lo port de Salou VII galeas en les quals és lo príncep fill de nostre rey e senyor ab companyia del noble Don Lop d'Urrea, visrey de Sicília, e de mossèn Bernat de Requesens e de molts comtes e barons de Sicília. E per quant crehem que de aquesta venguda vosaltres trobareu plaer ésser-ne avisats, vos ne fem la present. E sia, senyors molt honorables e molt savis, la Divinitat Santa vostra protecció e guarda. Scrita en Barchelona, a XV d'Agost del any MCCCCLVIII^o. Los consellers de Barchelona, a vostra honor apperellats.*

1461, setembre 26 (1B.VI-22, fol.140v): responent a una consulta sobre qüestions de cerimonial amb motiu de la mort de Carles de Viana ¹⁶. *Als molt honorables e savis senyors los pahers (sic)¹⁷ de Gerona. Molt honorables e scavis senyors: Lo die present havem rebuda una vostra letra de XXV del corrent mes. Tota hora aqueixa universitat, molt loablement no depertint-se de la opinió e voluntat de aqueixa ciutat, ha entès en totes coses que haien sant esguart a la lahor de Déu, servey de la magestat dels senyor rey e en lo benefici e tranquille stat de aquest Principat, e axí stam en firmissima sperança ho prosseguireu. E responent*

¹⁵ Fill de Joan II i Blanca de Navarra. A la mort d'Alfons IV el Magnànim, Carles va residir en un monestir benedictí de Sicília, on la seva mare havia estat reina regent. A final de juliol de 1459, Carles embarcà a Palerm i arribà a Salou l'11 d'agost. El *Dietari de l'antic Consell barceloní* ho recull amb aquestes paraules: "Lo dit die en la nit, lo dit príncep fill del senyor rey de Navarra e vuy rey d'Aragó, per fortuna e tempesta de mar, ab IIII galees arribà a Salou, qui-s deya que devia tirar a Mallorques" (vol. II, p. 312): en efecte, el príncep venia de Sardenya i, desviat per la tempesta a Mallorca, hi va tornar des de Tarragona el dia 19, i hi va arribar el 20.

¹⁶ Carles de Viana morí el 23 de setembre de 1461, de pleuresia (segons els dietaris de la Generalitat); la seva mort va ser atribuïda a metzina per la brama popular, i es va parlar de santedat, atribuint fins i tot miracles al "gloriós primogènit" que va ser venerat durant molts anys. Pot ser que a aquesta fama hagi contribuït el seu desig d'esdevenir monjo a Poblet, on està enterrat, a més de l'antipatia del poble pel seu pare Joan II i la seva mare Joana Enríquez (vegeu Rovira Virgili, *Història Nacional de Catalunya*, VI, p. 496).

¹⁷ L'escrivà barceloní confon el títol que portaven els regidors municipals de Girona ("jurats") amb els de Lleida i altres poblacions del Segrià ("paers").

a la sollempnitat que vosaltres deveu fer per lo illustríssim senyor primogènit, vos dehim que'ns par vós deveu vestir de drap de brimeta (segons nosaltres fem) e no de saques, per tant com no erem dits encare vassalls seus. Quant a la sollempnitat per vosaltres fahedora, som de parer que vosaltres deveu fer aquell aniversari que per primogènits aqueixa vila ha acostumat de fer. Car quescuna universitat ha ses pràtiques, e aquelles no deuen ésser alterades: com aquesta ciutat en la sepultura del dit senyor seguirà los exemplars en semblants cassos ha acostumats servir, no alterant en res les dites pràtiques, e axí crehem ho fareu vosaltres. E sia, senyors molt honorats e savis, la Divinitat vostre guarda, rescrivint-nos ab fiança quant per aqueixa universitat fer pugam. Scrita en Barchelona, a XXVI de Setembre del any MCCCCLXI. Los consellers de Barchelona a vostre honor apperellats.

1462, març 19 (1B.VI-22, fol. 170r): convocant a deliberació sobre els pagesos de remença i altres problemes. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Per quant per los diputats de Cathalunya e conçell lur e per aquesta ciutat és stat delliberat que la bandera del General sia treta, e açò per causa del aiust fet dels hòmens de remença e encare contra tots aquells qui en desserven de Nostre Senyor Déu, del senyor rey, de la senyora reyna, del senyor primogènit e destrucció de la lur cosa pública, tractem contra la camplació. E perquè a aquests affers són arduus e de gran importància, vos pregam affectuosament que us plàcia decontinent trametre vostre síndich qui, en nom de aqueixa ciutat, assistescha ací ensemps ab los altres de les altres universitats ab nosaltres o, si trametre no-l podets, que us sia placent voler substituir alguna notable persona d'aquesta ciutat, qui sia tal que us adherescha en les coses fahedores a la opinió de aquesta dita ciutat, com sia ben rehonable attanent los affers ten grans que nosaltres en aquelles no ananem sens vosaltres e les altres universitats. E de açò us pregam prestament vullats metre en exequció. E sia la Divinitat vostre guarda. Scrita en Barchelona, XVIII° de Març del any MCCCCLXII. Los consellers de Barchelona, a vostre honor apperellats ¹⁸.*

¹⁸ Es tracta d'una carta circular, dirigida a diversos municipis. "Semblants letras de la dessús foren fetes a les universitats següents". La llista recull Perpinyà, Tortosa, Vic i Vilafranca del Penedès.

1462, abril 26 (1B.VI-22, fol. 182rv): enviant el seu emissari per tal de tractar els problemes del moment. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats e Concell General de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Crehem vostres savieses hauran plenament sabudes e sentides les coses que han ocorregut e ocorren en aquest Principat, e assenyaladament los fets dels pagesos de remença e altres qui tornen a effecte de conturbar e subvertir aquell. Mas Nostre Senyor Déu, sustentador dels coratges dels homes, proveheix a totes les coses ab summa providència: de que fem innúmeres gràcies a la sua infinida potència, la qual havem plena confiança que axí com fins ací ha dirigides les feynes, per avant fructuar les farà a la lahor sua, servey del sereníssimo senyor lo senyor rey e a tot bon repòs, conservació e tuició de la cosa pública del dit Principat. Vist per ço quant aquestes coses e altres que tots jorns ocorren són de gran ponderositat e importància als deputats de Cathalunya e concell lur aquest Principat representants, ab assentiment e intervenció nostre e del Concell d'aquesta ciutat, ha convengut e convé entrar en pensament de fer lo que és vist ésser necessari a conservació del dit Principat e de la cosa pública e libertats de aquell, tenints sempre en lurs penses e coratges (als quals són conformes los nostres) ço que los cathalans han loablement acostumat, ço és la honor e lahor de la Magestat Divina, la integritat e servici de la corona real e lo repòs e tranquille stat del dit Principat. E per quant vosaltres e aqueixa universitat virtuosament vos sou haüts en totes coses, e aximateix los síndichs de aquella les hores que hic són trobats, comendants granment vosaltres e ells de aquelles, vos pregam e exortam quant més podem que continuant vostre bon obrar vullau decontinent, semota tota dilació, trametre açí síndichs o síndich qui per aqueixa universitat entrevinga en los consells com és degut e pertinent. E siats vigils e attents a la conservació de la re publica, de la qual la magestat del senyor rey és cap e principi, com ara sia tant necessari com jamés, atesa la covaniència del temps, // [fol. 182v] certifficants-vos los dits deputats e concell lur, e nosaltres, haver firmíssima voluntat e propòsit no desistir, ans totes nostres forces pertinentment e deguda convertir iuxta forma de la capitulació, segons per experiència s'acomproverà, en la tuició e conservació de la dita cosa pública e de les libertats del dit Principat, del qual aqueixa ciutat és singular e assenyalat membre. De totes les dites coses més amplement vos informarà lo discret en Johan Mayans, notari e scrivà del racional d'aquesta ciutat, per aquesta sola rehó a vosaltres e a altres universitats del dit Principat tramés: plàcie-us donar-li circa aquelles plena fe e crehença. E sia la Divinitat guarda e protecció vostres e direcció dels negocis concorrents. Scrita en Barchelona, a XXVI de Abril del any MCCCCLXII.*

1462, maig 13 (1B.VI-22, fol.193rv): *defensant de calúmnies l'exèrcit de la ciutat de Barcelona, demanant-li ajuda i sobre els problemes del moment. Als molt honorables e molt savis senyors los jurats e Conçell General de la ciutat de Gerona. Molt honorables e savis senyors: Contínuament sentim moltes e diverses fames que's semblen en aqueixes parts per persones occupant-se offici diabòlich, procurants per lur poder metre divisions e suscitar scàndols en aquest Principat: e, entre les altres, que lo exèrcit de aquell és a respecte de fer algun dan o cas en e a les persones de la sereníssima senyora reyna e illustríssimo primogènit, de les quals coses havem grandíssima displicència. E jatsia, senyors molt honorables, tals fames no facen impressió alguna en los coratges de aquells qui de la innata e immaculada fidelitat dels cathalans són vestits e han notícia e per ço no freturáns aquest scriure; emperò a cautela, per més descàrrech e per denedar e apartar quant en nosaltres sia les dites divisions e scàndols, vos significam que sol lo hojr tals coses tant fort nos agreuge que més dir no-s poria ne may tal pensament en nosaltres és recaygut ne recaure poria, ans per deffenció de lurs excellentíssimes persones e conservació de la corona real morir no duptariem una e moltes vegades si possible era, continuants la dita innata e incorrupte fidelitat; mas és fet lo dit exèrcit per coses toquants greument lahor de Nostre Senyor Déu, servici de la magestat real, deffenció e conservació de les leys e libertats cathalanes, // [fol. 193v] qui són communes a nosaltres e a vosaltres e a tots los poblats en lo dit Principat e les quals per cars preus de persones, sanch e béns son stades comprades, sens les quals viure no desijam, e encare per procurar repòs e tranquillitat en aquell. Considerar poden adonchs vostres savieses a quina fi tiren aquelles persones qui tals fames de si vanes e altres freturants de veritat seminen, e quanta ruina, dan e destrucció stan preparades si fàcilment eren crehegudes. Speram emperò en la clemència divina e en los mèrits dels benaventurats sants e del gloriós Carles ¹⁹ vosaltres sereu illuminats de la veritat e serà vist e conegut per tots quant les delliberacions dels deputats e conçell lur ab intervenció de aquesta ciutat e lo dit exèrcit, e encara nostres obres, són e seran a lahor sua, servey de la dita magestat, conservació de les dites leys e libertats, repòs, utilitat e bon avenir de la cosa pública del dit Principat, a les quals*

¹⁹ E del gloriós Carles: es refereix al príncep Carles de Viana, venerat com a sant a Catalunya, mentalitat aquí ben reflectida en posar-lo al nivell dels *benaventurats sants* i esperar en la intercessió dels seus mèrits davant la clemència divina. Recordem que el príncep havia mort el 23 setembre 1461 (vegeu nota 16).

coses fallir no entenem. E per ço los síndichs nostres e de les altres universitats continuament stan promptes e entenen en totes les coses ensemps ab nosaltres, sens discrepància alguna. Totes les dites coses vos havem volgudes manifestar per vostre avís, consolació e confort, pregants e encarregants-vos que si ara o per avant algunes novitats o altres coses occorreran en aqueixes parts, dignes de avís, nos certiffisqueu de aquelles. E si per cas la gent del dit exèrcit passaran en aqueixes parts, vullau a aquelles fer bon aculliment e ab lurs diners dar-los tot lo que hauran necessari, segons que nosaltres plenament confiam. E sia, molt honorables e molt savis senyors, la Sancta Trinitat vostre guarda. Scrita en Barchelona, a XIII de Maig de l'any MCCCCLXII. Los consellers de Barchelona, a vostra honor apperellats ²⁰.

1470, març 17 (1B.VI-24, fol.72r): defensant un ciutadà barceloní que porta bestiar i vitualles a Girona²¹. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Certs som com és a les savieses vostres molt cara la observança de privilegis e libertats e per ço, e per lo mutu e molt amor que en tot temps és stat, és e speram serà entre aqueixa ciutat e aquesta, ab molta fiança vos feem les presents. Per los ministres vostres és feta certa qüestió a un nostre ciutadà apellat Johan Mestre lo qual, a gran benefici de la cosa pública, acustume a menar bestiar e portar altres vitualles a aquesta ciutat: és-li demanat cert vectigal del qual, per privilegis als ciutadans de aquesta ciutat atorgats, és quiti e immune. Donà tal demanda gran torp, no solament al dit ciutadà mes encara a aquesta ciutat ab la qual de dit bestiar ha comerçat. Per tant, com pus affectadament podem, pregam vostres grans savieses vos plàcia servir al dit ciutadà les dites libertats e immunitats, no donant-li torp en dar compliment*

²⁰ Aquesta lletra tenia caràcter de circular: *E foren fetes semblants letres a les universitats devall scrites sots aquesta senyal (X): Vich; Capítol de Vich; Arboç; Vilafranca del Penadès; Capítol de Tortosa; Ciutat de Terragona; Capítol de Terragona; Cervera; Ulldecona; Pahers de Leyda; Santpedor; Manresa; Perpenyà; Gerona; Vilafranca de Conflent; Puigserdà; Cobliure; Castelló d'Empúries; Hostalrich; Agolada; Reus; Cambrils; Prats del Rey; Olot; Bosolí; Campredon; La Bisbal; Ffigueres; Selva del Mar; Ripoll; A les XV persones electes per l'estament militar del comtat de Rosselló; A les XV persones electes per los staments eclesiàstich e militar del bisbat de Gerona. Hem respectat l'ordre en què apareixen (en columna vertical) en el text, perquè les localitats estan agrupades significativament seguint els camins que havien de recórrer els missatgers.*

²¹ Notem que es tracta de Joan Mestre, probablement el mateix que apareix en la lletra del 26 abril de 1462 (1B.VI-22, fol. 182rv). Els seus interessos a Girona explicarien prou bé que hagués actuat com a emissari dels consellers.

al comerç que ab nosaltres ha init e fet. E açò serà, mossens molt honorables, cosa la qual aquesta ciutat e nosaltres reputarem a vostres grans savieses a molt assenyalat e singular plaer, offerints-nos per aqueixa ciutat e per vosaltres fer no solament semblants coses, les quals són de justícia e tots hi som deutors, mes encara molt maiors, o justes o gracioses. E protegescha aquesta ciutat e vostres savieses la Santa Trinitat, a eterns e gloriosos successos. De Barchelona, a XVII de Març del any MCCCCLXX. Los consellers de Barchelona a vostra honor appellats.

1470, abril 25 (1B.VI-24, fol.76rv): responen a una consulta sobre el for de les carns. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Vostres letras de XXIII del present havem reebudes per lo discret en Ffrançì Torell, tramès vostre, per les quals (e relació d'aquell) nos és mostrat volen vostres grans savieses saber qual és stada nostra final conclusió en los fors de les carns per los carnicers venedores en aquesta ciutat, mesclant-hi les providències vostres caute en pensament de unió tractada entre vostres carnicers e los nostres al fi poch honest e menys lícit entre conciutedans, segons dites vostres letres més stesament parlen. Per resposió de les quals volem les savieses vostres ésser cerciorades com és ja quasi deduit en consuetud en los pastors nostres carnicers haver tals conflictes ab los consellers sobre los fors, signantment del moltó, qui és past cotidià. De les altres carns no-s fa tanta stima, car són de alguns dies, e són remeses al mostaçaff qui, segons qualitat e necessitat, aquelles affore. La conclusió per nosaltres, quant és per lo present temps l'afor del moltó feta, és a XVI diners lliura (qui-n són XXXII òbols) sens fer ley de força alguna, sinó tant com és prohibició de maior for, ab propòsit de flixar-nos ab altres coses. Hoc fuis affer altra Corema. Si a dit for negassen tallar, com nosaltres siam certs que dit for és més avantatjat a ells que al poble, attès lo preu al qual vuy ells compren les despeses e altres coses que fan en tals fets considerar, ells han mesurade lur cupidícia ab la rehó nostra, e han tallat a XVI. Crehem los ha molt empesos cert maneig que // [fol. 76v] nosaltres havem tengut ab certes persones qui han fets venir moltons e han offert tallar a dit for, e lo primer die han cridat a XIII^a. Si per avant nos serà vist lo poble rehonablement poder ésser més aventatjat, talarem a menys for, car nostre desig és aretglar lo negoci en forma sia servada egualtat entre los pobles de la unió, que dupten les providències vostres a present res no sentim. És-nos molt agradable vostre avís: si-s mostrarà, no-y falrà justa seguide, e les savieses vostres ne seràn certifficades. Aqueixa ciutat totstemps ha reputade aquesta per mare, e nosaltres a tots vosaltres per jermans. Si res porem fer, coneixeran vostres*

savieses les obres ésser de germans. La Santa Trinitat sia a tots endreça. Scrita en Barchelona, a XXV de Abril del any MCCCCLXX^a. Los consellers de Barchelona, prests a vostre honor.

1470, maig 9 (1B.VI-24, fol.78v): responent a l'avís de la recuperació de Cartellà. Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Vostres letras de VII del present havem reebudes, per les quals vostres grans savieses nos signifiquen la recuperació de Cartellà e lo gloriós modo de aquella. Havem-ne concebuda molt gran consolació, no solament per quant redunde en gran servey de la magestat del senyor rey e del illustríssimo senyor primogènit e en relevació de tants (e quasi infinits) dans a aqueixa ciutat e a tota la província del contrari sperats, mes encara per quant vist-nos seran les savieses vostres participants de dites consolacions. Per cert és conegut que la fortuna, la qual per algun temps ha intermediada la mútua fraternitat d'aqueixa fortuna a aquesta, no ha bastat en extingir o soffocar a aquella, cosa la qual a nosaltres que som en lo mateix propòsit és stade e és molt grata, offerints-nos fer per aqueixa ciutat e per vosaltres no solament coses en tals consolacions redundants mes encara tant majors com nos serà possible. E sia la Santa Trinitat vostre contínua protecció. Scrita en Barchelona a VIII° de Maig, any MCCCCLXX^a. Los consellers de Barchelona, a vostre honor apperellats.

1470, desembre 24 (1B.VI-24, fols. 133v-134r): responent a dues lletres. Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Letres de les savieses vostres havem reebudes, una de XIII del present (ensemps ab los honorables mossèn Ff. de Segurioles, jurat en cap, e en Jacme Scales, ciutadans e missatgers de aqueixa ciutat) e après altra de XVII del mateix, ja seguit lo a tots doloròs trànsit del illustríssimo primogènit²². Per les quals, e precipuament per les coses de part vostra e de aqueixa ciutat per los dits

²² Es refereix a Joan de Lorena (o de Calàbria), mort sobtadament a Barcelona el 16 de desembre de 1470, conqueridor de Girona l'1 de juny de 1469. Era fill de Renat d'Anjou que, quan va morir el conestable Pere de Portugal (1466), acceptà, com a nét de Joan I, la corona de Catalunya que li oferí la Generalitat en guerra contra Joan II i portà aquest títol fins a la capitulació de Pedralbes (1472) que posà fi a la guerra civil. El seu primogènit, Joan de Lorena, va ser el seu lloctinent a Catalunya, succeït quan va morir pel seu fill natural Joan de Calàbria.

missatgers explicades, havem appertament conegut de vosaltres lo que ja havíem per assats cert, ço és la sòlida e ferma voluntat que les savieses vostres havien abans del dit cas del dit senyor primogènit (e seguint aquell continuadament havets) en lo servey de la magestat del senyor rey e conservació del stat de aquell. Havem haüda e havem gran consolació com aqueixa e aquesta ciutat són en un ànimo e voluntat concordades. Sortir-ne ha sens dubte lo servey del dit senyor e la endreça e conservació d'els tots. De les coses per vosaltres e per aqueixa ciutat demanades, són stades complagudes les savieses vostres, segons per letres dels deputats (a les quals nos referim) de aquestes coses seran plenament avisades. De aquesta ciutat e de nosaltres volem les savieses vostres ésser certes que, si lo cas o la fortuna ha intermissa per algun temps lo íntim // [fol. 134r] amor e fervent voluntat, de totstemp entre vosaltres e nosaltres sòlidament continuade, vertaderament aquella no ha tolta ni soffocade, ans, per lo dit temps quasi per violència detengude, evasint e scapant crema e cremerà ab lo ardor acustumat. Açò coneixeran les savieses vostres en les obres de les quals sia plasant a la Santa Trinitat ésser protecció e garde. Scrita en Barchelona, a XXVIII de Deembre del any MCCCCCLXXª. Los consellers de Barchelona, prests a vostre servey.

1473, abril 7 (1B.VI-25, fols.192v-193r): responent a una lletra. Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Vostra letra havem reebuda per lo honorable mossèn Luís Moles, conjurat vostre; conté crehença a ell comesa. La qual, ab aquell amor e fraternitat que vers aqueixa ciutat e vosaltres portam hoyda, de les coses explicades per la saviesa sua havem comunicat segons vos serà per aquell refferit, ffahents certes vostres magnificències que aquesta // [fol.193r] ciutat és e tota hora serà prompte e desijosa fer per aqueixa e per vosaltres totes coses possibles totstemp attanent al servey de nostre rey e senyor e a la conservació de la sua república, supplicants Nostre Senyor Déu endreç a tots al servey seu e a pertanyent exequió de les coses comeses. De Barchelona, a VII de Abril del any MCCCCCLIII. Los consellers de Barchelona, al honor vostre apperellats.

1473, abril 30 (1B.VI-26, fol.12r): recomanant un mercader barceloní exiliat al capità reial de Girona. Al molt magnífich e de gran providència mossèn Bernat Margarit, capità per lo senyor rey a Gerona. Mossèn molt magnífich e de gran providència: En Gabriel Pere, mercader, és antich ciutedà d'aquesta ciutat, tenint casa pròpia la qual tothora ha habitada. És veritat que, per les turbacions passades

hic, és exit com molts d'altres. Tornade aquesta ciutat en gràcia del senyor rey, encontinent dit Gabriel és tornat ensemps ab los altres, ha cobrade sa casa e mesa a punt aquella per habitar-la segons havia acostumat. És anat a la vila de Perpenyà per menar-se muller e família sua e portar sos béns. Som avisats vostra providència (crehem per ignorar dites coses) ha detengut aquell en aqueixa ciutat, cosa la qual som certs la magnificència vostra, gran amadora de la justícia, no haguera permesa si sabés aquell ésser ciutedà d'aquesta ciutat. E per ço, certificant la providència vostra de dites coses quant més affectadament podem, aquella deprecam li plàcia (havent lo dit Gabriel Pere per vertader e antich ciutedà d'aquesta ciutat) de lliurar aquell ab sa família e béns, permatent-li de venir en la present ciutat, de la qual és originari ciutedà. E a maior cautela avisam la providència vostra que lo dit Gabriel e altres qui per les dites turbacions han leixade aquesta ciutat o altres lochs llurs originaris, no han per ço perduts los privilegis de aquells ne són dits haver mudat de for ni haver alterats lurs qualitats, car lo senyor rey ha dispost e ordonat totes coses tornar al primer stament, com la saviesa vostra no ignora. Lo Sant Spírit sia protecció e endreça vostra. De Barchelona, a XXX° de Abril del any MCCCCLXXIII. Los consellers de Barchelona, a vostra honor apperellats.

1476, març 26 (1B.VI-27, fol.79v): sobre mercaderies “aturades” a un mercader barceloní. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona²³. Molt honorables e molt savis senyors: Aquesta e aqueixa ciutat, totes són fundades en libertats impetrades perésser sos ciutedans immunes e apertats de totes oppressions, e a tots quant de aquelles som regidors cau en vanitat que usant de dites libertats preserven aquells de totes injúries. E per aquesta ocasió nosaltres, sabut que mossèn Luis Margarit en aqueixa ciutat domiciliat, en Palafrugell se ha aturades XV búrnies de scorsa de ponsem²⁴ d'en Gabriel e Luís d'Argumés, mercaders e ciutedans de aquesta ciutat, li havem dues vegades escrit fahents-li vertader testimoni que dites búrnies són dels dessús dits nostres ciutedans e pregant-lo que aquelles los tornàs, car semblant fariem fer nosaltres de coses sues. Lo dit mossèn Margarit emperò res no-n ha volgut fer, ans persevera en retenir les*

²³ Remeten còpia a les autoritats reials: "Consemblant: Al molt magnífich e de gran providència mossèn Johan Çarriera, batle general del senyor rey."

²⁴ XV búrnies de scorsa de ponsem: 15 gerres de terrissa de confitura d'escorça de poncem, fruit del poncemer, llimona grossa de sabor molt apreciat.

*dites búrnies ab colorades scuses (ço és, dient que les ha donades a servidors seus, los quals dites ne han fet partir): les quals coses no-l scusen deure-ho pagar del seu, e demostren no voler en res fer la justícia de simatex ne complaure a nostres duplicades letras. Perquè és vostron ciutedà e poblats en aqueixa ciutat, havem delliberat fer les presents a les savieses vostres significant-vos les dites coses, les quals caure entre ciutedans e poblats de aqueixa ciutat e de aquesta nos par ésser desorde, quant a vostre offici és pertanyent que lo dit mossèn Margarit torn als dits nostres ciutedans lurs coses, e oppressions entrte los vostres ciutedans e nostres cessen, e la fraternitat acustumade ab integritat de tots, car lo contrari seria gran desservey a la magestat reyal, obviant al repòs que tots desijam, e no seria tractar nostres ciutadans en aquella manera que nosaltres tractem e desijam tractar los vostres. E sia l'Esperit Sant vostre garde. De Barchelona, ut supra*²⁵.

1476, abril 25 (1B.VI-27, fol.92rv): sobre el fet de batre moneda. *Als molt honorables e molt savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Refferit nos és stat com aquí haurien vengudes provisions de facultat o licència atorgade a-n Cardona e altres que en aqueixa ciutat puxen cudir e batre monedes de argent. Més nos és stat refferit: com vostres savieses e lo Concell d'aqueixa ciutat, molt virtuosament e loable hauriets feta conclusió que tal cosa no permetria. Si doncs la cort qui sta instade no fahia tal con- // [fol.92v] clusió, som certs vostra conclusió és stade molt, stant procehida del Spírit Sant, lo qual no vol desemperar aquest Principat. Nosaltres, per la porció que-n tocha a aquesta ciutat, vos lo regraciam quant més podem, significant a les savieses vostres que, axí per lo interesse de aquesta ciutat (la qual té molts privilegis que moneda d'argent en Cathalunya no-s pot batre sinó dins ella) com encare per lo interès universal de tots, ne havem scrit al senyor rey e a la senyora infanta e encara als nostres síndichs qui són en cort, a ffi que per via de la dita senyora o posant-ne greuge si mester serà en la cort o en altre foram tal novitat sia revocade. Havem-lo volgut significar a les savieses vostres per que, si vist vos serà, ne scriscats als vostres síndichs en dita cort e per tots sia fet lo bé de tots. Offerints-vos aquesta ciutat e nosaltres a tots beneplàcits de aqueixa ciutat e vostres. De Barchelona, a XXV de Abril MCCCCLXXVI. Los consellers de Barchelona, a vostre honor apperellats.*

²⁵ Ut supra: "a XXVI de Març, any MCCCCLXXVI... los consellers de Barchelona."

1476, setembre 25 (1B.VI-27, fol. 161r): sobre la treva amb els francesos. *Als molt honorables e molt savis los jurats de la ciutat de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Nosaltres, lo die proper passat havem rebuda una letra de Jacobo Capan (qui té lo loch de Bofillo en Perpinyà) clamant-se que la treva en aqueixa província no és servada als vassalls del R. de França: de que vol dir que, sens injúria, ell delibera no servir aquella, com li prega ésser tal la justícia. E per quant en la dita letra, entre los altres, són nomenats lo reverend bisbe de Catània, e mossèn Bach, e mossèn Alemany, nosaltres los scrivim les letres qui ensemps ab la present vos remetem; a cascú dels quals remetem còpia (dintres lurs letres) de aquella del dit Jacobo Capan, per que vegem lo contengut de dita letra. E perquè desijam les dites letres pervenguen en mans dels dessus dits, vos pregam quant més podem aquelles los trametats per persones fiades per que hagen bon recapte: e serà cosa que us grahirem molt. E sia la Santa Trinitat vostra contínua protecció e guarda. De Barchelona, ut supra ²⁶. Los consellers de Barchelona et cetera.*

1476, octubre 2 (1B.VI-27, fol. 162r): comunicant la presa de Toro pels Reis Catòlics. *Als capità e jurats de Gerona ²⁷. Molt magnífichs e honorables senyors: Per quant les coses deiús scrites som certs succehiran a vostra consolació, vos remetem còpia de una letra per la qual los capitans del senyor rey de Castella signifiquen a sa magestat com a XX del passat la ciutat del Toro fou presa per los dits capitans, segons en la dita còpia vostres magnificències veuran. Scrivim-ne a la vila de Castelló: plàcie-us trametre-li la letra e de ten bona nova certificar-ne les universitats de aqueixa província per que sien participáns de dita consolació. De Barchelona, a II de Octubre, any mil CCCC LXXVI. Los consellers et cetera.*

1476, octubre 7 (1B.VI-27): insistint sobre la treva amb els francesos. *Als jurats de Gerona. Molt honorables e molt savis senyors: Los dies passats, per causa de les letres que axí de les savieses vostres com del loch de Bofillo e d'altres havíem rebudes certificant-nos de les tribulacions e disposició de aquella província, scrisquem a les magestats de monsenyor regén e del sereníssimo senyor rey de Castella, tremetent còpies a lurs excellències de totes les dites letres que de aqueixes parts havem rebudes. Lo die present havem cobrat lo correu ab letres dels dits*

²⁶ Ut supra: "a XXV del mes de Setembre, any MCCCCLXXVI."

²⁷ Es fan còpies: "Semblants a Castelló de Ampúries; al baró de Cruilles."

senyors, ab les quals nos certifiquen de la disposició axí del dit Regne de Castella (confirmant la nova de la presa de la ciutat del Toro) com del Regne de Navarra, en la qual los dits senyors vuy són e dónen repòs a les moltes differències e penalitats que fins vuy en aquelles són stades, per les quals lo adversari rey de França havia disposició de molt dampneiar axí los dits regnes de Castella e d'Aragó com aquest Principat e altres senyorios de les prefatas magestats. Mostren los dits senyorios haver gran ancia del repòs d'aquest Principat, e signantment de aquexa província, e per quant era stat scrit a lurs grans alteses que aquexa província sostenia moltes turbacions, per les bandositats e altres differències que entre los capitans e gentils homes de aqueixa província eren, los dits senyors (confiants que aquells, sabuda lur voluntat, daran repòs o sobrecehiment a lurs differències) scriven a aquells les letres les quals ab la present vos trametem, a ffi que per lo servey dels dits senyors reys sien ben tremeses e donades per persona o persones autèntiques e les quals ne facen autèntica relació, de la qual pusque ésser termes // [fol.168v] certs e autèntichs a les prefates terres per servey, de les quals vos plàcia haver-vos en dites coses ab la diligència que de vostres savieses és confiat. E sia, senyors molt honorables e molt savis, la Santa Trinitat vostra protecció e guarda. De Barchelona, a VII de Octubre, any mil CCCC LXXVI. Los consellers et cetera.

1476, novembre 2 (1B.VI-27, fol.184r): comunicant lletra de Joan II sobre la victòria de Toro. *Als jurats de Gerona. Molt honorables e savis senyors: Lo present die havem rebuda letra de la magestat del senyor rey, significant-nos se gran altesa haver rebuda letra dels sereníssimo fill seu lo senyor rey de Castella denunciativa com lo castell de Toro seria vengut en obediència del dit senyor, de que-s pot inferir tota Castella ésser en sa mà. Havem-ne consebuda gran consolació, emperò no-ns seria vist haver integritat si de aquella no fahien les savieses vostres participans. Per tant, vos trametem còpia de dita letra en la present interclusa. Plàcie-us avisar-ne els vostres circumvehins, car nova és digna de ésser per tots sabuda, a ffi que tots ensemps de aquella donem lahors a Nostre Senyor Déu. La Santa Trinitat sia vostre endressa. De Barchelona, a II de Novembre, any MCCCCLXXVI. Los consellers de Barchelona, a vostre honor apperellats* ²⁸.

²⁸ Es fa còpia: "Semblants als honorables còsols de Castelló de Ampúries."

1479, gener 19 (1B.VI-28, fol.185v): comunicant la mort de Joan II. Als molt magnífichs e de gran providència los jurats de la ciutat de Gerona ²⁹. Molt magnífichs e de gran providència senyors: La fraternitat sempre és stada entre aqueixa ciutat e aquesta per deute de amicitia força-los tots en comunicar-se los huns a los altres les coses o pròsperes o adverses, segons succehexen. E per ço com lo strenuosíssimo senyor lo senyor rey Don Joan aquesta matinada entre les VII e VIII hores, en aquesta ciutat cristianíssimament haia finit sos dies, per satisfer al deute de amicitia vos ne avisam. Nostre Senyor haia acceptada la sua ànima en la felicitat eterna e del cas do als tots plena consolació. De Barchelona, a XVIII°. Los consellers de Barchelona, al honor de vosaltres apperellats.

1479, juny 21 (1B.VI-29, fol. 100rv): responent a la consulta sobre el ceremonial que convé a l'arribada del nou rei Ferran II. Als molt magnífichs e de gran providència senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Mossenyors molt magnífichs e de gran providència: Una letra de les savieses vostres havem reebuda, de XVII del present. Signifiquen-nos les magnificències vostres haver avis de la beneventurada venguda de la magestat del senyor rey en Aragó, e desitjats saber aquesta ciutat qual intenció té de les coses fahedores. A les quals coses responents, significam a les savieses vostres que havem semblant avis de la prefata magestat. E com ja a VI del present és partit de Trujillo per tirar sens girada a Saragossa, e aquesta ciutat encara no és entrada en pensament // [fol. 100v] si, essent lo dit senyor en Seragoça farà embaxada o no, fem certes les magnificències vostres que del que serà deliberat seran ab nostra letra avisades. Lo Sant Sperit sia vostra conservació e guarda. De Barchelona, a XXI de Juny, any mil CCCC LXXVIII°. Los consellers et cetera.

1479, agost 18 (1B.VI-29, fol.133r-134v): sobre la pesta al Rosselló i l'arribada del rei. Als molt magnífichs e de molta providència senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e de molta providència senyors: Déu ajudant, speram la magestat del senyor rey ésser assí molt prestament per entendre // [fol. 133v] sa clemència en lo redreç de aquest seu Principat e posar aquell en lo repòs e tranquilitat lo qual per tots tant temps ha són desijats. Occorre-ns emperò gran

²⁹ La lletra té caràcter circular, amb còpies per a Leyda, Tortosa, Vich, Terragona, Manresa, Cervera, Vilaffranca, Granollés, Menorcha (consignades per aquest ordre).

dupte, per quant venim a sentir que en les parts de Rosselló, de Serdanya e de Ffrança se moren de pestilència; e si (ço que Nostre Senyor Déu no permete) venints alguns de aquelles parts pestilenciades se introduhia tal pestilència en aquestes parts, porie-s seguir lo dit senyor pendre altres pensaments, qui serien causa de perdre tot lo bé que de la presència de sa reyal persona se spera. Per tant, per servey del dit senyor e per lo bé de tots, pregam les magnificències vostres que ab tota aquella diligència que-s pertany e negoci de tanta importància requer, vos plàcia tenir e fer tenir tal guàrdia (no solament en aqueixa ciutat, mes encara en tots los passos e parts que conexerets necessàries e oportunes) que persona alguna venint de les dites parts en les quals se moren de pestilència no sien acullits entre vosaltres, ni sia permès vinguen en aquestes parts. E per quant ans de aqueixa ciutat ha molts passos en los quals és de necessitat dita guàrdia ésser feta, axí en baronies com en universitats reyls, per tant plàcie-us scriure a totes aquelles qui, o per presidència o per altra qualsevol manera en la intrada de tals persones sospitoses de la dita pestilència puixen obstar, que per servey del dit senyor e per lo bé de tots ab diligència façen e façen fer dita guàrdia a-ffi que (si a Déu serà plasent) la presència de la persona del dit senyor no sia turbada e aquest Principat no sia frustrat del tant bé que se'n spera. Aquestes coses, senyors molt magnífichs, són tals que tots devem ésser devots que hagen bon compliment, signantment per quant redunden a servey del dit senyor e al bé de tots, e aquesta ciutat ho reputarà a pler molt assenyalat a les savieses vostres, les quals plàcia al Sperit Sant dirigir segons vostres desigs. De Barchelona // [fol. 134] a XVIII de Agost, any mil CCCC LXXVIII°. Los consellers et cetera.

1479, octubre 2 (1B.VI-29, fols. 145v-146r): comunicant la pau signada per Isabel la Catòlica amb el rei de Portugal. Molt magnífichs e de gran providència ³⁰: Axí per obtemperar a la ordinació de la magestat del senyor rey com per quant desigam fer les magnificències vostres participants de totes nostres consolacions, vos trametem còpia dins // [fol. 146r] la present de una letra havem rebuda de la prefata magestat sobre e de la pau final que la sereníssima senyora reyna ha feta e firmada ab lo rey de Portugal. Nova és de la qual és digna cosa a Nostre Senyor Déu sien dades lahors, e axí s'és fet per nosaltres en aquesta ciutat, e crehem tal faran

³⁰ El registre conté la lletra adreçada als paers de Lleida. Es consignen còpies a Girona, Vic, Manresa, Cervera, Vilafranca, Torroella, Granollers, Igualada i Camprodon.

les providències vostres. Plàcie-us de tant pròspera nova fer participants vostres circumvehins, affi per tots Déu sia loat; e sia lo Sant Sperit vostra protecció. De Barchelona, a II de Octubre any mil CCCC LXXVIII°. Los consellers de Barcelona, al honor vostre apperellats.

1479, octubre 6 (1B.VI-29, fol. 148rv): sobre la comissió dels tretze, convocada pel Rei. Als molt magnífichs e de gran providència senors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e de gran providència senyors. Una letra havem rebuda de les magnificències vostres, feta a XXX del proper passat mes de Septiembre, en la qual (entre les altres coses) nos significau no ésser possible a aqueixa ciutat poder trametre assí persona per poder entrevenir en les coses comeses per la magestat del senyor rey a les XIII persones entre les quals és aqueixa ciutat; emperò que essent la matèria en disposició de concloure ne voldríets ésser avisats, e lavors trametríets. Nosaltres, senyors, no ignoram aqueixa ciutat usar de providència en cessar de speres tant com pusca, car la disposició en que nosaltres stam nos ho fa presumir. Emperò par-nos que per axò no-s deu cessar donar orde que aquest Principat sia mes en composició, car // [fol. 148v] stant com stà, no és ignorat que a aqueixa ciutat e a aquesta augmentaran les necessitats. E per ço, considerants que en la dita XIIIa són aqueixa ciutat, Leyda e aquesta, e moltes altres qui som certs desigen lo bé de tots, a XII del present scrisquem una letra a vostres magnificències, pregant a aquelles que per tant bé de tots vos disponguésets en tremetre persona que per aqueixa ciutat veés les coses faedores; arbitrants que, essent junctes dites tres universitats, tants dels altres se aderiran ab elles e (ab la divinal ajuda) se hauria disposició en ésser dat orde a la composició de aquest Principat. E per quant encara nosaltres perseveram en confiar que, ajudant-nos vosaltres, Déu disposarà en lo bé ésser fet, per ço pregam quant més affectuosament podem a les magnificències vostres que en tot cas vos plàcia pendre disposició en tremetre persona per ésser present en les dites coses, e servirà en fer lo possible bé, e en evitar lo dan que, no essents-hi presents los qui amen lo repòs, poria ésser procurat. E saben les magnificències vostres quant hi va: per ço, altra e altra vegada vos pregam que, postposades totes excepcions, vos dispongau entremetre. E sia lo Sant Spírit vostra protecció. De Barchelona, a VI de Octubre any mil CCCC LXXVIII°. Los consellers et cetera.

1479, octubre 11 (1B.VI-29, fol. 151v-152r): sobre la comissió dels tretze i els pagaments exigits pel Rei. Als molt magnífichs e de gran providència los jurats de la ciutat de Gerona. Mossenyors molt magnífichs e de gran providència:

Una letra vostra havem rebuda, a VII del present feta, ab la qual, responent a dues nostres, nos signifiquen delibera aquexa ciutat elegir per ésser de la XIII^{na} mossèn Gabriel Semsó, qui habita assí, si a nosaltres era vist dignes ésser fet. A les quals coses vos responem que a nosaltres serà // [fol. 152r] gran consolació que lo dit mossèn Gabriel sia en dit negoci, pus a vosaltres plau, en nostra companyia. E per quant és digna cosa que totes occorrències vostres providències sien avisades, vos significam que ara novament per part del senyor rey és stada feta requesta als diputats que pagassen al dit senyor CLX^o lliures de pensions degudes, e les de qui anant devedores per causa del censal de preu de CCm. lliures, lo qual pretén lo dit senyor rebre sobre lo General. És vist que lo dit fet tocha molt lo interès de tot aquest Principat, e tal requesta devalla no de motiu propi del senyor rey mes de sugestió e stúcia de aquells qui desigen retenir-se los béns e no volríen jamés aquest Principat entrar en composició. E per ço aquesta ciutat se és aiustada per dit negoci e ha feta elecció de personas, per provehir en quant porà al servey de la prefata magestat e al bé de tots; havem deliberat avisar-ne les magnificències vostres affí que per semblant provehiscan en lo que vist los serà. E plàcia a la Santa Trinitat sia de les vostres magnificències contínua protecció. De Barchelona a XI de Octubre, any mil CCCC LXXVIII°. Los consellers et cetera. Post data: Ja feta la dessús, havem rebuda una vostra letra feta en Gerona a VIII° del present, significán-nos la elecció de mossèn Gabriel Semsó, si obstacle no-y ha. A què us responem, segons dessús, com no-y tropiam obstacle.

1479, novembre 22 (1B.VI-29, fol.129r): comunicant el part de la Reina. Als molt magnífichs e de gran providència senyors los jurats de la ciutat de Gerona ³¹. Mossenyors molt magnífichs e de gran providència: Per quant desijam les providències vostres fer participants de totes consolacions qui occorren, e maiorment de aquelles qui devallen de nostron rey e senyor, trametem a les magnificències vostres còpia de una letra havem rebuda de la magestat sobra la pròspera deliuració del part de la senyora reyna, del qual per gràcia de la divinal clemència sta una bella filla ³². Nosaltres ne havem dades lahors a Nostre Senyor Déu: no és dubte vosaltres farets lo que-s pertany. E com les spirituals consolacions no sien menors de les temporals,

³¹ S'han fet còpies per a altres ciutats (Lleida, Vic, Tortosa, Manresa, Cervera, Vilafranca, Torroella, Granollers, Santpedor, Igualada i Camprodon).

³² Es refereixen a Joana, dita "la Boja" (1479-1555), filla dels Reis Catòlics i futura reina de Castella i d'Aragó, nascuda el 6 de novembre de 1479.

no·ns volem ometre significar a les providències vostres com nostre senyor lo papa per salut de les ànimes ha atorgada indulgència plenària a totes persones qui lo die de la festa de santa Eulàlia, celebradora a XII de Febrer primer vinent (o lo últim die de la octava de aquella) visitaran la capella de la dita santa en la Seu de aquesta ciutat, donant·hi alguna almoïna, segons en la bulla és expressat. L'Esperit Sant sia contínua endressa de les magnificències vostres. De Barchelona a XXII de Nobembre, any mil CCCC LXXIII°.

1480, octubre 30 (1B.VI-30, fols.128v-129r): sobre la convocació de cort. *Als molt magnífichs e de gran providència senyors los jurats de la ciutat de Gerona* ³³. *Mossenyors molt magnífichs: No ignoren les savieses vostres la convocació de la cort feta per la magestat del senyor rey per a V del mes de Nobembre prop venidor, en aquesta ciutat. Som avisats que lo dit senyor vé amb propòsit e delliberació de proposar encontinent // [fol. 129r] e de metre en degut orde aquest Principat, affí se'n segueasca la composició e repòs tant desijats: divent-ne ésser dades gràcies a Nostre Senyor Déu. E és-nos vist que los convocats del bras reyal (e signantment aqueixa ciutat) no·s deu tardar, per servey del dit senyor e bé de tots, comperer promptament e dar disposició a tant de bé. Per tant, quant més affectadament podem, pregam a les magnificències vostres que·ls sia plasent donar disposició e orde que los síndichs de aqueixa ciutat sens tardar sien assí. Car, jatsia aquesta ciutat no menys sta attenta en fer lo bé de aqueixa e de les altres que lo seu propri, emperò digna cosa és que en les coses havents respecte al servey de la prefata magestat e bé comú per tots sia mostrat lo gran desig que·y tenim, e signantment per aqueixa ciutat que del dit braç reyal és principal membre. E plàcia al Sperit Sant tinga aqueixa ciutat e vosaltres en sa contínua protecció. De Barchelona a XXX de Octubre del any mil CCCC LXXX. Los consellers de Barcelona, al honor vostre apperellats.*

1483, octubre 31 (1B.VI-31, fol.48v): comunicant les victòries reials en la guerra de Granada. *Als molt magnífichs e savis senyor los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e savis senyors: Per que siau participants en la consolació que havem presa de una letra lo die proper passat de la magestat de nostra rey e senyor per nosaltres rebuda, continent (segons veureu) glorioses victòries per la sua*

³³ S'envien còpies a Tortosa, Vic i Cervera.

magestat dels moros de Granada obtengudes, vos trametem per vostra consolació còpia de la dita letra. Pregam-vos que, seguint la voluntat del dit senyor, ne fassats aquelles processons de gràcies a Nostre Senyor quals de tals actes se merexen, e plàcie-us donar-ne avís a vostres circumvehins. E Nostre Senyor sia protecció e guarda de les magnificències vostres. De Barchelona a XXXI de Octubre del any mil CCCC LXXXIII. (Pro.) Los consellers et cetera.

1484, gener 12 (1B.VI-31, fols.87v-88r): responent a una lletra sobre la convocatòria de corts a Tarassona. Als molt magnífichs e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e savis senyors: Vostra letra de X del present havem rebuda e vist lo que ns demanau sobre lo que us és stat scrit per lo senyor rey per la convocació feta per sa magestat de corts generals en la ciutat de Tarassona a XV del present mes de Janer, segons en dita letra és contengut. Vos responem com semblant letra de la vostra nosaltres havem del dit senyor rey rebude, e ans que rebérem dita vostra letra som recayguts en lo matex dupte e tenim crehença tal convocació no poder ésser feta, perquè ns par seria contra constitucions e libertats de aquest Principat. Veritat és que fins ací, ocupats de negoci de importància, no // [fol. 88r] havem pogut entendre en les dites coses. Dins breus dies delliberam de aplegar consell e fer-ne conclusió: ffeta que sia, decontinent ne avisarem a vostres magnificències, les quals Nostre Senyor Déu tenga en sa protecció e guarda. De Barchelona a XII de Janer, any mil CCCC LXXXIII. Los consellers et cetera.

1484, gener 15 (1B.VI-31, fols.99v-100r): ampliant la resposta a la lletra sobre la convocatòria de corts a Tarassona. Als molt magnífichs e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e savis senyors: A XII del present vos scrivim responent a una vostra letra de X del mateix, ab la qual vos donam avís del que fet haviem fins aquella jornada del que scrit nos haviem sobre la convocació de la cort. Aprés, havem aplegats los advocats de la ciutat e del General de Cathalunya e altres, los quals consellants // [fol. 100r] nos són stats de parer que la dita convocació de corts, per la magestat del senyor rey feta en la ciutat de Tarassona, no podie ésser stada feta, obstant diverses constitucions de Cathalunya, e que per açò no éren tengudes a compàrer a la jornada per lo senyor rey ab ses letres a nosaltres assignade. Veritat és que ns han aconsellat responent al dit senyor li scrivíssem donant-li rahó del no compàrer de nosaltres, e encara que tremetéssem lo síndich de aquesta ciutat a la dita ciutat de Terassona ab una cèdula de requesta mencionant les dites constitucions contrariants a la dita

convocació per a dissentir a-n aquella e per la dita ciutat e per altres universitats qui en aquella aderir-se voldrà. Nosaltres, vehent lo consell e parer dels dits advocats, havem delliberat trametre lo dit síndich, lo qual die present partirà ab facultat de presentar dita cèdula de requesta e dissentir, segons dit és, a la dita convocació. E axí, mossenyors molt magnífichs, seguint la oferta per nosaltres ab nostra letra a vostres magnificències feta, havem delliberat fer la present donant-vos avís de nostra delliberació affí que vostres magnificències, informades de aquella, puguen delliberar segons ben vist los serà. E sia la Santíssima Trinitat en contínua protecció e guarda de vostres magnificències. De Barchelona a XV de Janer, any mil CCCC LXXXVIII (Provisa). Los consellers et cetera.

1485, febrer 23 (1B.VI-32, fols. 11v-12r): responent a una lletra sobre els problemes del camp. *Als molt magnífichs e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e savis senyors: Reebuda la vostra letra de XIII del corrent mes e entès lo contengut en aquella, vos responem que, desde fonch la resistència per en Pere Joan Sala e altres en la persona de mossèn Salvà, algutzir, e en altres oficials reyalz perpetrada, continuament e fins ara nuncha havem cessat de demanar e supplicar a les magestats del senyor rey e reyna les provisions en açò necessàries. Crehem, sens dupte algú, les grans alteses dels dits senyors hi provehiran com se pertany; e, per quant aquest negoci és ten gran e comprèn tant que rehonablement tots nos-ne devem sentir, són venguts en aquesta ciutat (damanats per illustríssim senyor infant lochtinent de sa reyal magestat) lo reverendíssim senyor patriarcha, bisbes de Urgell e de Vich, comte de Cardona, vescomte de Guol, lo senyor contestable, molts nobles e cavallers, missatges de Leyda, Tortosa e d'altres universitats, per comunicar ensemps ab lo dit senyor infant per provehir a les coses en dits actes fahedores. Speram en Déu, pus les voluntats e intencions dels dessús dits són bones e conformes a tant sant propòsit, que-n sortiran tals provisions que Nostre Senyor Déu // [fol. 12r] ne serà loat e la gran excellència del dit senyor rey servida, e aquest Principat tant comogut se posarà en tal repòs e tranquil·litat. És veritat, senyors molt magnífichs, que vehent nosaltres aqueixa ciutat ésser axí propínqua als dits pagesos, e la qual més que alguna altre se deguera sentir de tants mals e dans per dits pagesos comeses, ten poch se'n sia fins ací sentida, no tramitent assí persones per dita comunicació com han fet les altres universitat, ne donats avisos de coses algunes, ne trameses letres per la dita causa sinó solla dessús dita, havem presa de açò alguna admiratió. Aquesta ciutat, per los sguards dessús dits, ha delliberat donar sou e acordar gent d'armes de*

cavall e peu, ha treta la sua bandera, ha fet capità general de aquella e farà strem de poder per suplir a tant urgent necessitat com és aquesta. Axí, donam-vos avís de açò que és stat fet; del que per avant succehirà, Déu volent ne seràn avisades les magnificències vostres, les quals la Divinitat tingua en se protecció e guarda. De Barchelona, a XXIII de Febrer del any M CCCC LXXXV. Los consellers de Barchelona, al honor vostre apperellats.

1488, juny 29 (1B.VI-33, fol.77v): comunicant victòries reials en la guerra de Granada. Als molt magnífichs e savis senyors los jurats de Gerona. Molt magnífichs e savis senyors: La magestat de nostre rey e senyor ab ses letres de la data de X del present nos scrivi que-l dia mateix, assentat ab son reyal exèrcit sobra la ciutat de Vera, migençant lo auxili divinal li és estada entregada, y ab aquella la vila de Cuevas, que està cerca de la dita ciutat; pregant, encarregant e manant-nos fassam per açò fer en aquesta ciutat y altres del Principat, com és acostumat, processós e gràcies a nostre Senyor, suplicant-lo endresa sa excellència com espera e té ferma crehensa. E considerant nosaltres quant aquesta sanctíssima nova, redimida en servey de la clemència divina e exaltació de la sancta fe cathòlica e de la corona reyal d'Aragó, ne havem fet "Te Deum Laudamus" que guart sa reyal persona e son exèrcit de tot peril e inconvenient; e durant tant gloriosa empresa continuarem aquelles processons, sacrificis e oracions fins a complida obtenta del que resta del Regne de Granada. Scrivim-vos-ne per que siau participants en lo pler nostre e, com és digne e justa cosa, en aquesta ciutat per vosaltres sia fet lo semblant; e serà satisfet al lahor e glòria de Nostre Senyor, a les pregàries del dit senyor e al deute que la fidelitat vers sa magestat nos obliga. De Barchelona a XXVIII° de Juny, any mil CCCC LXXXVIII. Los consellers de Barchelona, al honor vostre apperellats.

1492, desembre 9 (1B.VI-34, fols. 127v-128r): responent a una lletra demanant informació sobre l'atemptat sofert pel Rei. Als molt magnífichs e savis senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e savis senyors. Rebut havem una letra ab la qual nos pregau vos donem avís del cars seguit en la reyal persona de la magestat del nostre rey e senyor, e del stament e disposició de aquella. A la qual responent vos diem que divendres passat, quasi hora de migdia, exint la gran altesa del dit senyor del Palau Reyal a hon havia tengut audiència, devallant per la scala del dit Palau ab molta gent, e dels principals de la sua cort e de aquesta ciutat, al detrás de sa magestat arribà un pagès de la parròquia de Canyamàs, qui és circa sinc leugues de la dita ciutat, lo qual ab una spasa curta donà al dit senyor

un colp al cap. Fou pres decontinent, e de present sta en mà de la cort per inquirir de la veritat del dit cars: e és crehença que és foll, axí per lo que ha fet com encara per altres follies que de ell se ha informació. La sua reyal persona, per gràcia de Nostre Senyor Déu, sta molt bé, e dins breus dies se té ferma sperança serà restituït en la sua primitiva sanitat e convallescència. Nosaltres per aquella, com a fidelíssimos vassalls, ne fem a la clemència divina contínues oracions e pregàries e solemnes processons, e per les sglésias // [fol. 128r] e monastirs de la dita ciutat continuats officis, los quals no cessaran fins sia obtengut de la clemència divina la gràcia tan justament suplicada. De Barchelona a VIII de Dehembre, any mil CCCC LXXXII. Los consellers de Barchelona, al honor de vosaltres apperellats.

1494, gener 16 (1B.VI-34, fol.153v): sobre el pagament de les despeses provocades pels remences. *Als molt magnífichs e de gran providència senyors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e de gran providència senyors: Per mossèn Pere ça Conomina, altre de vosaltres jurats de aquexa ciutat, havem rebur una letra vostra ab crehença a ell acomenada sobre la quantitat per la cort delliberada ésser dividida entre aquesta e aquexa e altres ciutats de Cathalunya en satisfacció de les despeses fetes contra en Pere Johan Sala e sos sequassos pagesos de romença. E hoyt a ple lo dit ça Conomina, vos responem que nosaltres ab molta diligència havem entès en fer depositar en la taula de aquesta ciutat, per los deputats del General, la dita quantitat; e fins ací no s'és pogut fer per no tenir disposició los dits deputats per lo present fer dit depòsit. És-nos ofert per ells dins breus dies lo faràn. Nosaltres no cessarem de sollicitar-los e, fet que sia dit depòsit, ne donarem avís a les magnificències vostres e als altres qui han participi en la dita quantitat perquè per les persones deputades per la cort (o altres havent potestat d'ellas) ne sia fet lo que és delliberat per la dita cort. De Barchelona a XVI de Janer, any mil CCCC LXXXIII. Los consellers de Barchelona, al honor vostre aperellats.*

1495, setembre 5 (1B.VI-35, fol.70v): sobre els exàmens dels cirurgians i apotecaris. *Als molt magnífichs e de gran providència los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e de gran providència senyors: Rebut havem vostra letra, ab la qual nos donau avís dels procehiments de mestre Amiguët e Jacme Bofill contra los cirurgians e apotecaris de aqueixa ciutat sobre los exàmens de aquells, per la defensió dels quals vós sou aposats, pregant-nos que ab nostres letres vos certifiqueu del que us és referit, que los dits mestre Amiguët e Jacme Bofill sien revocats de la asserta comissió o potestat a ells donada per los protofisichs del senyor rey.*

Nosaltres, senyors molt magnífichs, veent en lo passat los procehiments dels dits Amiguët e Boffill contra los cirurgians e apotecaris de aquesta ciutat, en gran dan de aquella, havem provehit (per medi de nostre síndich, tremès per açò e altres negocis de la ciutat) del senyor rey, de obtenir revocació de lur asserta potestat; e tenim letra de aquell, de XXV del passat mes de Agost, com los dits Amiguët e Boffill ab acte autèntich són stats revocats, e de hora en ora speram l'acte de la dita revocació. Hagut que sia còpia auctèntica, vos serà tremesa per lo pler e contentació de les magnificències vostres, les quals Nostre Senyor tenga en sa special protecció e garde. De Barchelona a V de Setembre, any mil CCCC LXXXXV. Los consellers de Barchelona, al honor vostre aperellats.

1496, abril 26 (1B.VI-35, fol.121r): sobre l'expulsió dels francesos. *Als molt magnífichs e de gran providència senors los jurats de la ciutat de Gerona. Molt magnífichs e de gran providència senyors: Rebut havem vostra letra sobre la crida en aquesta ciutat publicade per manament de la magestat del senyor rey, de la exida dels francesos e altres naturals de la terra del rey de França. A que-s responem que, jatsia la dita crida sia stada feta, emperò veent nosaltres que de açò se han seguits e-s seguirien diversos contraris, havem tremès lo síndich de la dita ciutat per suplicar la prefata magestat voler veure, dar e provehir en tal manera que succeescha al servici seu e al repòs de aquest Principat e ciutat. Speram en Nostre Senyor Déu que, com a virtuosíssimo rey e senyor, serà com se pertany provehit. Veritat és que, après la dita publicació, lo portant veus de general governador, ab lo Consell Reyal, han declarat que los vassalls de madama no són compresos en la dita crida. Les altres coses contengudes en vostra letra veureu en la còpia de la dita crida, e lo modo e forma en aquella mencionades del que per lo dit síndich de la altesa del dit senyor serà obtengut, Déu volent, vos ne serà per nosaltres scrit. De Barchelona a XXVI de Abril, any mil CCCC LXXXXVI. Los consellers de Barchelona, al honor vostre apparellats.*